

Nereye Saklandığı Unutulan Mallar

Zekata Tâbî midir?

Sahibinin kullanmaya muktedir olamadığı mala “dımar” malı denir. Diğer bir ifadeyle mülkiyeti sahibinde olduğu halde, elinden gitmiş ve geri dönmesi de ğaliben umulmayan mala bu isim verilmiştir.[1] Kaybolan, denize düşen, devlet tarafından müsadere edilen mal (zoraki alınan mal), sahibi için delil olmadığı halde borçlu tarafından inkâr edilen alacak, sahibinin geri almaya güç getiremediği gasp edilen mal, kim tarafından çalındığı bilinmeyen çalınmış olan mal bu emsal mallardandır.[2]

İmam Ebu Hanife, İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed (Allah onlara rahmet etsin)’e göre bu şekilde olan mallar tekrar sahibi tarafından ele geçirilmedikçe zekâta tabi değildirler.[3] İmam Züfer’e göre ise bu mallar zekâta tabidir.[4] Şöyle ki bu çeşit mallar, üzerinden seneler geçtikten sonra sahibinin eline ulaşacak olsa, geçmiş olan senelerin zekâtı İmam Züfer’e (Allah onlara rahmet etsin)göre verilmelidir. Şafi mezhebinde de hüküm böyledir.[5] İmam Ebu Hanife, İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed (Allah onlara rahmet etsin)’e göre ise kişinin eline bu mallar geçip üzerinden de bir sene geçmedikçe bunlar için zekât vermek vacip değildir.[6] Bu söylediğimiz kişinin başka nisabı olmaması durumundadır. Şayet kişinin bu mallar haricinde nisap miktarı malı olup senesi de dolmuşsa elindeki malın tamamının zekatını verecektir. Eline geçen “dımar” malının üzerinden bir daha sene geçmesini beklemeyecektir.

Hız. Ali (Allah ondan razı olsun)’nin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَا زَكَاةَ فِي مَالِ
الضَّمَارِ

“Dımar malında zekat yoktur”

Yukarıdaki eserden başka İmam Şafi ve İmam Züfer’e (Allah onlara rahmet etsin)verilen akli cevaplardan bir tanesinde şudur: Menfaatlenmeye ve tasarruf etmeye güç getirilemeyen mal ile sahibi zengin sayılmaması bu mal üzerine zekâtın gerekli olmamasını iktiza etmektedir.[7] Aynı zamanda bir malın zekâta tabi olabilmesi için aranan şartlardan biride artmak çoğalmak anlamına gelen nemadır. Tasarrufa güç getirilmedikce nema oluşamaması da aynı şekilde bu malların zekâta tabi olmadığının delilidir.[8]

Suâlin cevabına gelince; sahibi tarafından nereye saklandığı bilinmeyen sahraya gömülü mal yukarıdaki tariftten de anlaşılacağı üzere “dımar” malıdır. Dolayısıyla bu mal zekâta tabi değildir. Şukadar var ki bu mal şayet sahraya değilde ev gibi (velevki başkasının evi olsun) mahdud bir yere saklanmış ve ya gömülmüş ise zekâta tabidir.[9]

İbrahim el-Halebî: (ö.956) **Mültekâ’l-Ebhur** isimli eserinde; sahipli araziye veya bağa gömülü olan malın “dımar” malı olup olmaması hakkında âlimlerin ihtilaf ettiğinden bahsetmiştir.[10] Şeyhzâde Muhammed b. Süleyman (1078) bu kitabın şerhi olan **Mecmau’l-Enhur** adlı eserinde bu ihtilafı řu şekilde tahlil etmiştir: Bu tip arazideki gömülü mala, zekât vaciptir diyenler, bu arazi veya bağın tamamının kazılmasının mümkün olması ve gömülü olan o mala ulaşmanın özürlenmemesinden dolayı demişlerdir. Tıpkı evde nereye saklandığı unutulan mal gibi.

Bu tip arazideki gömülü mala, zekat vacip değildir diyenler ise; bu arazi veya bağın tamamının kazılmasının zor olacağına binaen demişlerdir.[11]

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere malın gömüldüğu alan büyük olup tamamının kazılması mümkün değil veya çok zorsa, buraya gömülüpte yeri unutulan mal “dımar” malı kabul edilir. VeleVKi bu arazi kişinin kendi arazisi olsun. Bulunması durumunda geçmiş senelerin zekâtını vermek gerekli değildir. Şayet malın gömüldüğu alan ufak olduğundan tamamının kazılması mümkün

olup mala ulaşılması özürlenmemişse buraya gömülüpte yeri unutulmuş mal “dımar” malı kabul edilmez.

Bu konuyla alakalı geniş malumat komüsyon halinde hazırladığımız Suâlli Cevaplı İslam Fıkı adlı eserimizin üçüncü cildinde inşallah verilecektir. Allah en doğrusunu bilendir.

[1] *Abdurrahman b. Muhammed Şeyhzâde Dâmad, Mecmau'l-Enhur*

[2] *Alâuddin Ebû Bekr el-Kâsânî, Bedâiyu's-Sanâyi fî Tertibi's-Şerâi'*

[3] *Abdulhayy el-Leknevî, en-Nafiu'l-Kebîr limen yudâliu el-Câmi'e's-Sağîr, Burhaneddîn Ebu'l-Me'alî ibn Mâze, el-Muhîtu'l-Burhânî*

[4] *Ebu Bekir Muhammed b. Ahmed Şemsu'l-Eimme es-Serahsî, el-Mebsût*

[5] *Esne'l-Metâlîb fî şerh'i Ravzi't-Talib*

[6] *Abdurrahman b. Muhammed Şeyhzâde Dâmad, Mecmau'l-Enhur*

[7] *El-Mevsuatu'l-Fıkhiyyetu'l-Kuveytiyye*

[8] *Burhanuddin Ebu'l-Hasen el-Merğînânî, El-Hidâye*

[9] *El-Fetâvâ'l-Hindiyye, Şeyh Nizamuddin önderliğinde ilmî bir heyet*

[10] *İbrahim el-Halebî, Mültekâ'l-Ebhûr*

[11] *Abdurrahman b. Muhammed Şeyhzâde Dâmad, Mecmau'l-Enhur*